

СТОП-БУЛІНГ

7. Інформаційне повідомлення.

Визначення понять. Що таке булінг?

Булінг (*bullying*, від англ. *bully* – хуліган, забіяка) (**цькування**) - це дії або й бездіяльність учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються будь-якою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Булінгом можна вважати умисне, тривале (що повторюється) фізичне або психологічне насильство з боку індивіда або групи, які мають певні переваги (фізичні, психологічні, адміністративні і ін.) щодо інших осіб, і яке відбувається переважно в організованих колективах з певною особистою метою (наприклад, самоствердитися або заслужити авторитет у певних осіб).

Всі ці дії спрямовані на підпорядкування собі іншої людини або викликання у неї почуття страху.

Види булінгу:

Психологічний булінг – пов'язаний з дією на психіку, що наносить психологічну травму шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, приниження, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість.

Фізичний булінг – агресивне фізичне залякування, побиття, нанесення ударів, штовхання, псування майна, в результаті чого можуть ті можуть бути пошкоджені, вкрадені або заховані.

Соціальний булінг – залякування або ізоляція, відмова від спілкування, не дають можливості брати участь в роботі групи, у будь-яких заходах і видах суспільної діяльності.

Види булінгу:

Сексуальний булінг – жарты сексуального характеру, принизливі жести та образливі чутки, зйомки у роздягальнях, сексуальні погрози.

Кібербулінг – цькування за допомогою соціальних мереж або надіслання образ на електронну адресу, зображення, аудіо- чи відеозаписи, розміщення у різних інформаційних мережах Інтернет, спрямовані на приниження жертви, імітування чужих профілів у соціальних мережах, що псує репутацію жертви та шкодить її соціальному статусу.

Економічний – вимагання грошей і погрози, якщо жертва не віддає їх негайно. Вимагання також сніданків або дрібних речей. Примушення жертви красти майно – використовується виключно для покладання провини на жертву.

Сфери прояву булінгу:

БУЛІНГ – це цькування **ДІТЕЙ ОДНОЛІТКАМИ** в дитячих колективах.

МОББІНГ (англ. «mob» – «натовп») – форма психологічного (емоційного) цькування **СПІВРОБІТНИКА В КОЛЕКТИВІ**, як правило, з метою його подальшого звільнення.

БОСІНГ (вертикальний моббінг) – це цькування **ПІДЛЕГЛОГО КЕРІВНИКОМ**.

ХАРРАСМЕНТ - цькування **ПЕДАГОГІВ ДИРЕКТОРОМ** школи.

ХЕЙЗІНГ («hazing») - це цькування у закритих установах, до яких належать військові (дідівщина), спортивні та інтернатні заклади.

ВІКТИМБЛЕЙМІНГ – ЗВИНУВАЧЕННЯ ЖЕРТВИ, “перекладання” відповідальності на людину, яка вже перебуває під психологічним тиском

СПРЯМОВАНІСТЬ БУЛІНГУ У ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ:

Здобувач освіти (агресор) → Здобувач освіти (жертва)

Педагог (агресор) → Здобувач освіти (жертва)

Здобувач освіти (агресор) → Педагог (жертва)

Педагог (агресор) → Педагог (жертва)

Передумови (механізми) булінгу:

ОСНОВНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ БУЛІНГУ

Страх

1

Заздрощі та конкуренція

2

Бажання підпорядкувати власній волі

3

Бажання витіснити когось із групи

4

Бажання принизити іншого

5

Ознаки булінгу:

- **Наявність сторін (три сторони):** переслідувач (агресор, булер), переслідуваний (потерпілий, жертва) та спостерігачі (свідки, за наявності).
- **Нерівність сил** агресора і жертви (суперечка між рівними за співвідношенням сил людьми, не вважається булінгом).
- **Повторюваність (системність) агресивних дій** відносно однієї і тієї ж людини (умисна, свідомо, систематична агресивна поведінка), наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди потерпілому, підпорядкування жертви інтересам кривдника або соціальна ізоляція.
- Неадекватно висока **чутливість жертви**, що демонструється під час насильницьких дій.

Відмінність булінгу від конфлікту:

Не кожен конфлікт є булінгом. Цькування – це тривалі, повторювані дії, а одинична сутичка між учасниками таким не може вважатися.

Наприклад, якщо друзі посварилися та побилися чи разом весело штовхалися, але один із них впав і забився - це не вважається булінгом. Проте, якщо однолітки на чолі з булером регулярно насміхалися, принижували або ховали та кидали речі жертви, штовхали, не вперше нецензурно обзивали та били, викладали в соцмережі непристойні чи відфотошоплені знімки жертви – потрібно негайно діяти!

Наслідки булінгу (цькування)

Булінг негативно впливає на фізичне, соціальне та психічне здоров'я усіх учасників події

ПОТЕРПІЛИЙ (жертва):

- Невпевненість у собі;
- Проблеми поведінки: надмірна поступливість або обережність; агресія; залежність, потрапляння під вплив; соціальна ізоляція, самотність, замкненість, небажання спілкуватися;
- Тривожність;
- Емоційні розлади: страхи, депресія;
- Розлади сну (безсоння, нічні жахи);
- Психосоматичні захворювання: серця, нирок, астма, цукровий діабет і ін.,
- Суїцидальні наміри, суїцидальні дії.

ПЕРЕСЛІДУВАЧ (агресор, булер):

- Досвід насилля (агресивна поведінка, прояви насильства, скоєння правопорушень);
- Деструктивні, асоціальні риси особистості;
- Примітивні асоціальні способи поведінки в дорослому житті: алкоголізм, наркоманія, крадіжки, грабіж, вандалізм і, найчастіше це призводить до позбавлення волі;
- Відторгнення колом друзів, однолітками, постійне перебування у конфлікті;
- Прояв домашнього насилля у власній сім'ї: руйнуються механізми формування близькості з іншими людьми, не можуть створювати довірливих теплих відносин з партнерами, з коханими, з дітьми; байдужість до почуттів інших;
- Погіршення здоров'я, психосоматичні прояви.

СПОСТЕРІГАЧІ (свідки):

- Небезпечне освітнє середовище;
- Втягнення в ситуацію насильства;
- Негативні риси характеру, зниження особистої відповідальності,
- Притупляється почуття жалю та емпатії до інших;
- Відчуття безсилля перед владою натовпу і сорому за свою слабкість;
- Почуття провини;
- Емоційні розлади: страх опинитися жертвою; пригнічений стан; депресія;
- Погіршення здоров'я, психосоматичні прояви.

Що маєте робити, якщо стали свідком булінгу?

- ❑ Втрутитися і припинити цькування – булінг не слід ігнорувати.
- ❑ Зайняти нейтральну позицію в суперечці – обидві сторони конфлікту потребують допомоги.
- ❑ Пояснити, які саме дії вважаєте булінгом і чому їх варто припинити.
- ❑ Уникати в спілкуванні слів «жертва» та «агресор», аби запобігти тавруванню і розподілу ролей.
- ❑ Повідомити керівництво навчального закладу про ситуацію, що склалася, і вимагати вжити заходів щодо припинення цькування.
- ❑ Ситуації з фізичним насильством потребують негайного втручання!

8. Відповідальність за вчинення булінгу:

- З метою боротьби із булінгом було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 року № 2657-VIII, яким внесено зміни до Закону України «Про освіту» та Кодексу України про адміністративні правопорушення.

З прийняттям нового закону запроваджено **адміністративну відповідальність** за вчинення булінгу.

- За загальними правилами, відповідальність за булінг настає, коли людині виповняється 16 років (стаття 12 КУпАП). І за свої дії вона відповідатиме самостійно.
- Якщо булінг вчинила дитина віком до 16 років, за її дії будуть відповідати батьки або особи, які їх замінюють.

Відповідальність:

- Вчинення булінгу (цькування) стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу карається штрафом від **850 до 1700 грн** або громадськими роботами від **20 до 40 годин**.
- Такі діяння, вчинені повторно протягом року після або групою осіб караються штрафом у розмірі від **1700 до 3400 грн** або громадськими роботами на строк від **40 до 60 годин**.
- У разі вчинення булінгу (цькування) неповнолітніми до 16 років, відповідатимуть його батьки або особи, що їх заміняють. До них застосовуватимуть покарання у вигляді **штрафу від 850 до 1700 грн** або громадські роботи на строк від **20 до 40 годин**.
- Якщо керівник закладу освіти не повідомить органи Національної поліції України про відомі йому випадки цькування серед учасників освітнього процесу, до нього буде застосоване покарання у вигляді **штрафу від 850 до 1700 грн** або **виправних робіт до одного місяця з відрахуванням до 20 % заробітку**.

Терміни подання та розгляду заяв:

- Заявники зобов'язані терміново повідомляти керівнику закладу про випадки булінгу (цькування), а також подати Заяву.
- Рішення про проведення розслідування із визначенням уповноважених осіб видається протягом 1 робочого дня з дати подання Заяви.
- Розслідування випадків булінгу (цькування) уповноваженими особами здійснюється протягом 3 робочих днів з дати видання рішення про проведення розслідування.
- За результатами розслідування протягом 1 робочого дня створюється Комісія та призначається її засідання на визначену дату але не пізніше чим через 3 робочих дні після створення Комісії.
- Керівник закладу зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції про кваліфікований Комісією випадок булінгу (цькування) протягом одного дня.

8. КОРИСНА ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ОТРИМАННЯ ДОПОМОГИ:

- ГАРЯЧА ЛІНІЯ БЕЗКОШТОВНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ:
0-800-213-103
- ГАРЯЧА ЛІНІЯ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ:
0-800-501-720
- ГАРЯЧА ЛІНІЯ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЛЯ:
0-800-500-335
0-800-500-33-50 (цілодобово)
- **116 -123**
ДИТЯЧА ГАРЯЧА ЛІНІЯ: **116-111**(з мобільного) або **0-800-500-225** (з 12 до 16)
- ГАРЯЧА ЛІНІЯ З БУЛІНГУ: **116 000** (дзвінки безкоштовні)
- <https://www.facebook.com/childhotline.ukraine>

